

Mócsy Imre S. J. (össz.) Szikrák Loyolai Szent Ignác lelkéből

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Mócsy Imre S. J. (össz.)
Szikrák Loyolai Szent Ignác lelkéből

Cordi Christi Regis!

Imprimi potest. Budapestini, die 16. Junii 1933.
Franciscus Bíró S. J. Praep. Prov. Hung.

Nihil obstat.
Joannes Vukov S. J. censor dioec.

Nr. 1878. Imprimatur. Strigonii, die 2 Julii 1933.
Dr. Julius Machovich vic. gen.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció a Manréza kiadásában, 1933-ban, Budapesten megjelent könyv elektronikus változata. Az elektronikus változat a jezsuita rend magyarországi tartományfőnökének az engedélyével készült. A programot szabadon lehet használni lekipásztori célokra. Minden más szerzői jog a jezsuita rend magyarországi tartományáé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	4
1. Isten.....	5
2. Isten szeretete.....	5
3. Bizalom Istenben	6
4. Oltáriszentség.....	6
5. Mária.....	6
6. Életszentség.....	7
7. A szerzetesi élet általában.....	7
8. Lanyhaság és buzgóság.....	8
9. Imádság, elmélkedés	9
10. Vigasz és vigasztalanság.....	10
11. Engedelmesség.....	10
12. Szegénység.....	11
13. A keresztség, szenvedés	11
14. Alázatosság	12
15. Önszeretet	12
16. Önmegtagadás.....	13
17. Kísértések.....	14
18. Külső szerénység	15
19. Hibáink.....	15
20. A felebaráti szeretet	15
21. Apostoli buzgóság.....	16
22. Helyes cselekvésmód; apostoli vállalatok.....	17
23. Nehézségek	18
24. Mások vezetése	19
25. Mások hibái.....	20
26. Emberekkel való érintkezés	20
27. Társalgás	21
28. Barátság.....	22
29. Mulandó dolgok értékelése.....	22

Előszó

Loyolai Szt. Ignácnak a lelkiéletre és apostolkodásra vonatkozó mondásait abban a reményben állítottuk össze, hogy nagy lelki hasznot merít belőle mindenki, aki Szt. Ignácot tiszteli és a tökéletességre komolyan törekszik.

Főforrásunk Jablonkay Gábor „Loyolai szt. Ignác, Jézus Társasága alapítójának élete és működése” című kétkötetes munkáján kívül főleg P. Hevenesi Gábor S. J. (+1715) Scintillae Ignatianae című könyve volt. A kiváló magyar jezsuita ebben a könyvben az év minden napjára Szt. Ignác egy-egy szavát idézi és rövid elmélkedést fűz hozzájuk. Ezek a Scintillák valóban szikraként hullottak naponkint a papok és szerzetesek szívébe; lelki világosságot, az isteni és felebaráti szeretet lángját élesztették bennük. Ezt bizonyítja az a körülmény is, hogy a könyvet annyi nyelvre lefordították és még kétszáz év múlva is ismételten kiadják.

Szt. Ignác szavaihoz nem fűzünk elmélkedéseket, mint Hevenesi, e helyett inkább tárgyi csoportosításban adjuk a mondásokat, hogy egy-egy tárgyat mindjárt több oldalról szemlélhessünk.

Adja Isten, hogy e kis szikrák sok lelket gyújtsanak fel Isten szeretetére és buzgó apostoli munkára. Mi is, mint Hevenesi, Szt. Ignác szavaival bocsátjuk útnak ezt a füzetet: Ite, accendite mundum! Menjetek, gyűjtsátok fel az egész világot!

Igen, menj te kis füzet! Szálljatok szét belőle kis szikrák! És gyűjtsátok fel ezt a hideg világot az isteni és felebaráti szeretet tüzével! És te, Szent Ignác Atyánk, eszközöld ki Jézus szentséges Szívétől, minden kegyelem forrásától, ezt az égi szeretetet mindazok számára, kik a Te vezetéseddel az igazi bölcsességre, az életszentségre vágyakoznak!

1. Isten

1. Mindent Isten nagyobb dicsőségére.¹
2. Akinek szívében Isten lakozik, mennyországot hord magában.
3. Egy teremtett dolog sem tudja oly örömmel eltölteni a lelket, mely felérne a Szentlélek örömeivel.
4. Boldog az, akinek elméje lehetőleg mindig Istenben és Isten mindig elméjében van.
5. Azokat, akik az Urat teljes szívükből szeretik, minden segíti és minden javukra szolgál, hogy még több érdemet szerezzenek és még közelebb jussanak Istenhez s bensőbb szeretettel egyesüljenek Urukkal, Teremtőjükkel.
6. Mi csak arra ügyeljünk, hogy Isten akaratát teljesítsük. Isten majd gondoskodik arról, amire szükségünk lesz.
7. Ha tudni akarod, mit akar veled Isten, előbb ki kell vetköznöd minden szenvedélyből és egyik vagy másik teremtmény iránt érzett vonzalmadból.
8. Hogy a lélek minden szorongatását és szomorúságát e világban kikerüljük, annak egyedüli útja az, hogy iparkodjunk akaratunkat teljesen Isten akaratához igazítani.
9. Isten még igen sok kegyelemmel halmozna el minket, ha a mi rossz akaratunk az ő bőkezűsége elé akadályt nem gördítene.
10. Az isteni bőkezűség gazdagon pótolja azt a nyereséget, melyet miatta megvetünk.
11. A rabszolgaságtól vagy a szemem elé állított haláltól nem félek, egyedül az Isten megbántásától való félelem fékez.
12. Ha lehetséges volna, hogy valaki, aki Istent szereti, saját hibáján kívül elkárhozzék, akkor könnyebb volna számára elviselni a pokol összes kínját, mint hallani a káromkodásokat, amelyekkel a kárhozottak Istent átkozzák.
13. Minél szorosabban adja valaki magát Istennek és minél bőkezűbben viselkedik ő szent Felseje iránt, annál jobban fogja az isteni bőkezűséget önmagán tapasztalni.
14. Aki Istent bírja, azt semmi szomorúság nem érheti, mert Istent saját akarata ellenére el nem veszítheti: ugyanis minden szomorúság valamely jó elvesztéséből, vagy annak elvesztésétől való félelemből származik.
15. Bőkezű az Isten: az ő kezéből megkapom azt, amit az emberek kezében nem találok: ha ezek nem is adtak semmit, Istentől mindent megkapok.
16. Dicséret és hála Teremtő Istenünknek, akinek végtelen bőkezűségéből és jótékonyágából árad minden jó és minden kegyelem.
17. Ó én Istenem! Bárcsak ismernének Téged az emberek!

2. Isten szeretete

1. Egyetlen jogos ambíció, Istent szeretni és e szeretet jutalmául a szeretetben növekedni.
2. Minthogy a szeretet tárgya végtelen, a szeretetben mindig haladhatunk és tökéletesedhetünk.
3. Nincs kellemesebb, mint Istent szeretni, de csak úgy, ha iránta való szeretetből sokat szenvedünk.
4. Szívemben zenét érzek, de hang nélkül, összhangot hallok, de dallam nélkül; mégis oly kellemesnek érzem azt, hogy semmi sem hasonlítható hozzá a világon.

¹ Szent Ignác ezt a gondolatot háromszázhetvenhatszor ismétli az ő konstitúcióiban. (Suar. tom. IV. De relig., lib. VIII. c. 6. n. 1.)

5. Ha a szeretetben haladni akarsz, beszélj a szeretetről. Amint a szél a tüzet, úgy élesztik a jámbor beszélgetések a szeretetet.
6. Fordítsunk gondot arra, hogy szívünket teljesen tisztán őrizzük meg Isten szeretetében s azért kívülről semmit se szeressünk. Csak Istennel óhajtsunk társalogni, felebarátainkkal pedig csak iránta való szeretetből, nem pedig saját kedvtelésünk vagy időtöltés végett.
7. Aki Istent ismeri, az nemcsak az ég és a csillagok szemléletére, hanem egy kicsiny virág vagy bármely jelentéktelen dolog láttára is fel tud emelkedni Isten szeretetére.
8. A földön való időzés nagy nyomorúság, hacsak nem tartózkodol a szeretet által inkább az égben Istennél, mint a földön magaddal: minthogy a nap sugarai is a napon kívül csak addig ragyognak s élnek, míg a napban (vagyis a nappal egyesülten) élnek.
9. Isten élesen látó pénzváltó, a szeretetet inkább tettek, mint szavak szerint értékeli.
10. Ó mennyire undorodom a földtől, ha az égre tekintek!
11. Uram! ... Add nekem szeretetedet és kegyelmedet, mert ez nekem elég.
12. Micsém nehéz annak, aki valamit akar; főképp az nem, ami Jézus Krisztus, a mi Urunk szeretetéből történik.

3. Bizalom Istenben

1. Ha már azoknak is minden megadatik, akik elsősorban Isten országát és igazságát keresik, szenvedhetnek-e hiányt valamiben azok, akik csupán ez ország igazságát és az ő országát keresik? Azok, akiknek áldása nem annyira az ég harmatjából és a föld kövérségéből ered, hanem egyedül az ég harmatjából? Azokról beszélek, akik nincsenek belsejükben megoszolva: azokról, akik mindkét szemükkel a mennyei dolgokra tekintenek.
2. A legnagyobb csoda bizonytalansággal az volna, ha Isten nem segítené azokat, akik iránta való szeretetből mindenüket elhagyták.
3. Minél reménytelenebbnek látszik a helyzet, annál jobban kell bízni Istenben: ahol kifogyott az emberi segítség, ott kezdődik az isteni.
4. Oly nagy bizalmunk legyen Istenben, hogy azt is higgyük, hogy hajó híján egy szál deszkán is átszelhetjük a tengert.
5. Aki Isten szolgálatáért megfélemez magáról és saját hasznáról, a fölött Isten öröklik.
6. Teljesítsük kötelességünket tehetségünk szerint; a többit hagyjuk Istenre; az ő gondviselése mindenre kiterjed.

4. Oltáriszentség

1. Gyakran meg kell látogatnunk az Oltáriszentséget, mely a szeretet záloga és tápláléka, s a szentáldozás után való perceket végtelen értékűeknek kell tartanunk, hogy azokat csak Istennek s az isteni szeretetnek szenteljük.
2. Nem szabad azért távortartanunk magunkat az Angyalok Kenyerétől, mert édes érzelmeket nem tapasztalunk: ez olyan volna, mintha valaki éhen akarna pusztulni, mert kenyéréhez nincs méze.
3. A kellő ájtatos előkészülettel vett gyakori áldozás a legfőbb szer arra, hogy az ember ne essék halálos vétekbe, vagy ha elbukott, hamar fölkeljen belőle.

5. Mária

1. Hihetetlen vigasztalás: valahányszor az isteni lakomán részt veszünk, nemcsak Krisztusnak, hanem az ő Anyjának szentséges testével is táplálkozunk.

2. Máriának jobban fáj, ha Egyszülöttjét az emberek bűnnel megbántják, mint mikor ugyanőt keresztrefeszítették.

6. Életszentség

1. Kevesen látják be, mily nagy dolgot művelne velük az Isten, ha magukat teljesen átengednék vezetésének és kegyelmeit felhasználnák.
2. A legrövidebb s talán egyedüli út az életszentségre megutálni mindazt, amit a világ szeret és átkarol.
3. Isten végtelen jósága, mérhetetlen szeretete és atyai kegyessége sokkal készségesebb arra, hogy minket a tökéletességgel megajándékozzon, mint mi arra, hogy azt felkutassuk és arra törekedjünk.
4. Valamint a durva, alaktalan tuskó nem is sejti, hogy oly szobrot faraghatnak belőle, melyet a művészet csodájaként bámulnának; de a szobrász tudja, hogy mit lehet abból alkotni: így sokan, akik – úgy látszik – nem is tudják, mit jelent kereszténynek lenni, nem látják be, hogy Isten kezében szentekké alakulhatnak, ha e művészi kéznek ellen nem állnának.
5. A Szentlélek ajándékainak befogadására és közlésére sokkal alkalmasabb a jó élet, mint a tudomány.
6. Joggal remélhetjük, hogy a lelki javak gyarapodásával az anyagiak sem maradnak növekedés nélkül.
7. Az erény és életszentség nem csak az Istennél, hanem az embereknél is vagy mindent vagy legalább is sokat ér el.
8. A lelki és világi ember közt ez a különbség: az lemond a földi vigaszról, de bővelkedik a lelkiekben, emez az érzékiekben gyönyörködik, de belsejében gyötrődik.
9. Annyi nyugalmat és örömet fogunk egykor találni, amennyi jót tettünk az életben.
10. Többet ér rendkívüli okosság közepes szentséggel, mint nagyobb szentség kisebb okossággal.
11. A tökéletességben való haladást nem az arckifejezés és a mozdulatok, a természet készsége vagy a magány szeretete szerint kell mérni, hanem azon erő szerint, melyet önmagunk ellen kifejtünk.
12. Mikor az erények megszerzésén fáradoztok, egyúttal a felebarát üdvéről is gondoskodtok.
13. Azt az egyet át- és átérzem, hogy a föld hátán senki sincs, aki teljesen felértene ésszel, mennyire akadályozza a maga részéről azt, amit Isten az ő lelkében el akar érni.
14. Soha ne tégy, se ne beszélj semmit, míg előbb meg nem gondoltad, tetszik-e az Istennek, használ-e neked, épülésére válik-e embertársaidnak.
15. Nem szabad annak szűkmarkúnak lennie, akivel az Úristen oly bőkezűen bánt.

7. A szerzetesi élet általában

1. Maradjunk mindnyájan állhatatosak abban a hivatásban, amelyre az Úr meghívott bennünket, hogy korábban adott szavunkat meg ne hazudtoljuk; mert az ördög a magányban élőket szívesen kísérti arra, hogy az emberekkel érintkezzenek és köztük működjenek, az emberek közt működőknek pedig gyakran szemük elé állítja a remeteség és magányos élet nagy tökéletességét s így távoleső dolgokra csábítgat, hogy a kezünk ügyében lévő munkát megakadályozza.
2. A jó szerzetes kötelessége Isten szolgálatára és nem a fejedelem szolgálatára serkenteni az embereket; ezáltal is megmutatja, hogy legjobban cselekedett, mikor ilyen Urat választott.
3. Egy szerzetestársulatnak mintegy egész élete az első szellem megőrzésében áll.

4. Csak az hiheti magáról, hogy méltó a szerzetes névre, aki nem csak a világtól, hanem önmagától is teljesen elszakadt.
5. Akit oly nagy kötelezettség tart fogva Isten szolgálatára, mint titeket, az közönséges munkával és szolgálattal meg nem elégszik.
6. Ha az Istentől csodajelet kellene kérni, akkor több és világosabb jelet kellene kérnünk arra, hogy pusztán a parancsok útján maradjunk, minthogy az evangéliumi tanácsokat kövessük.
7. Aki szerzetbe akar lépni, tudja meg, hogy nem lesz ott maradandó és nyugodt lakhelye, ha nem lépi át a küszöböt mindkét lábával, ti. akaratával és értelmével.
8. A mieinkhez lelki munkák illenek; az ideigvaló érdekek támogatása, ha mégoly fontosnak látszik is, nem egyeztethető meg hivatásunkkal.
9. Azt akarom, hogy Isten szolgálói inkább erényekben tűnjenek ki, mint számban, és inkább cselekedeteik, mint nevük és ruhájuk által különbözzenek a többiektől.
10. Nem kisebb csoda szomorúnak látni azt a szerzetest, aki semmi mást nem keres csak Istent, mint vígnak látni azt, aki minden mást keres csak Istent nem.
11. Három csalhatatlan jele van egy jól rendezett szerzetesháznak: ha a klauzúrát, a külső tisztaságot és a hallgatást pontosan megtartják.
12. Semmi sem teszi a világ előtt megvetettebbé a szerzeteseket, mintha különböző pártokra szakadva egymás közt megoszlanak.
13. Ha egy elvetemült ember titokban azok közt él, kik a becsületességben lelik örömüket, nem sokáig bírja ki ott az életet.
14. Az egészséges közösségnek önmagát kell védenie és a romlott részek jókori kivágásával kell megőriznie az egésznek épségét, mielőtt a beteg részek megrontanák azt, ami még egészséges.
15. Ha a világ összes aranya rendelkezésemre állna, még akkor sem segíteném egyetlen fillérrel sem azt, aki saját hibájából méltatlanná tette magát a szerzethez.
16. A testről levált tag sem mozgást, sem érzést, sem semmiféle életet nem kap testétől.
17. Azok, akik szerzeteseket rendi szabályaik megsértésével alkalmaznak Isten szolgálatának előmozdítására, azok kivágják a fát, hogy gyümölcsöt szedjenek róla.
18. Mindaz, ami nem Istentől, vagy hivatásod előírásaiból (Institutumából) ered, kísértés, azért gyanús legyen előtted.
19. Jól rendezett házakban az öregek fiatalosan, az ifjak pedig úgy élnek, mint az öregek, vagyis azoktól az ifjak buzgóságát, emezektől az öregek megfontoltságát kell követelni.

8. Lanyhaság és buzgóság

1. Ha a világnak hanyagul szolgálsz, az még csak hagyján; de az már tűrhetetlen, ha Isten szolgálatában hanyag vagy.
2. A lélek betegségei egyként származnak lanyhaságból és túlságos buzgalomból.
3. A mi ellenségünk semmivel sem öli ki inkább a szeretetet, mint az erényben való mértéktelen és meggondolatlan haladással.
4. Ha erőnkön felül sok munkával terheljük magunkat, akkor sarkantyúzzuk ugyan az idomíthatatlan és fékezhetetlen lovat, de meg nem zabolázzuk.
5. A henyélés, minden baj forrása, amennyire lehet, a mi házukban helyet ne találjon.
6. Lelki gyakorlataitokban óvakodjatok minden lanyhaságtól, mint halálos ellenségetektől.
7. A buzgó lélek csodálatos módon rövid idő alatt felrepül az erénynek azon fokára, melyre a lanyha hosszú évek alatt sem juthat el.

8. Ha nehéz természetű és az erények iránt kevésbé fogékony lélek bátran küzd önmaga ellen, kétszer annyit gyarapszik az erényekben, mint az, akinek szelíd és csendes lelkülete semmi nehézséget sem okoz.
9. Vigyázzatok, hogy a világ fiai nagyobb gondot és buzgóságot ne fordítsanak a mulandó dolgok megszerzésére, mint ti az örökkévalókéra.
10. A hanyagság és lanyhaság mindig szomorú fáradtságot okoz a lustának.
11. Gyakorlatból és tapasztalatból tudjuk, hogy nem a restek és lanyhák élvezik a lelki békét és nyugalmat, hanem azok, akik serények és buzgók Isten szolgálatában.
12. Lelki dolgainkban való lanyhaságunk miatt méltán foszt meg minket Isten az égi vigasztalástól.
13. Azokra vár az égben a legértékesebb korona, akik minden munkájukat a tőlük telhető legnagyobb szorgalommal végzik. Nem elég ugyanis véghezvinni önmagában véve jó dolgokat, hanem jól is kell azokat végezni.
14. Hitvány, alávaló, gyáva és tunya embernek tartásotok magatokat, ha csak egyvalaki is akad a fejedelmi udvarban, aki buzgóbban szolgál a fejedelem parancsainak azért, hogy nála kegyben álljon, mint ti Istennek, hogy az égi Király kegyét elnyerjétek.
15. Bizonyos, hogy a lusták, mint hogy magukat le nem győzik, lelki békére s az erények tökéletes birtokába sohasem jutnak, míg a szorgalmasak mindkettőt pár nap alatt könnyen elérik.
16. Egyetlen ritka és kiváló cselekedet sokkal többet ér ezer közönségesnél.

9. Imádság, elmélkedés

1. Az elmélkedés és az Istennel való társalgás megköti a szabados természet erőit és fékezi háborgásait.
2. Még ha az emberek is és az észokok is javallják, még akkor sem szabad egy ügyet sem elkezdni anélkül, hogy előbb Istentől imádságban tanácsot ne kérnénk.
3. Tapasztalásból tudom, hogy akik mérték nélkül adták át magukat hosszú szemlélődéseknek, azok sokkal jobban ki vannak téve az ördög szemfényvesztésének és amellet hajlíthatatlanok és önfejűek lesznek.
4. Manrézában az isteni Mester vezetésével egy óra alatt többet tanulunk, mint amire az összes tudósok együttvéve tanítani tudnának.
5. Aki hajlamai felett uralkodik, az több hasznot merít egy negyedórai elmélkedésből, mint a szenvedélyes több óráig tartóból.
6. Az önmegtágadás hiánya miatt száz imádságos ember közül kilencvenkilenc tévútra jut.
7. Helytelenül fordítjuk szakadatlan imádságra azt a buzgóságot, melyet a szenvedélyek megfékezésére kellene fordítanunk.
8. Semmiképp se gondoljuk, hogy az áhítat buzgóságától vonjuk el azt, amit a természet szükségleteire fordítunk.
9. Gyakran törekszik arra a sátán, hogy az elmélkedés idejét megrövidítse.
10. Nagyon járatosaknak kell lennünk abban, hogy lelkünket ne csak az imádságban emeljük az ég felé, hanem mindenütt Isten jelenlétében járjunk.
11. Nem a sok tudás telíti és elégíti ki a lelket, hanem a dolgok benső lelki megérezése és megízlése.
12. Mindazon elmélkedés, melyben az értelem erőlködik, kifárasztja a testet; más rendezett és nyugodt elmélkedések, amelyek nem erőltetik meg a lélek képességeit, amelyek belső és külső erőlködés nélkül mennek végbe, nem fárasztják ki a testet, hanem megnyugtatják, két eset kivételével (ti. 1. ha elmarad a szükséges táplálék és felüdülés, 2. ha a jó és jámbor gondolatok miatt éjjel sem tudunk aludni).

13. Semmiféle tanácskozásból, sem okoskodásból nem tanulunk annyit, mint amennyit az alázatos Istenhez-térésből
14. Nem csoda, hogy tanuló rendtársaink nem tapasztalják áhítatgyakorlataikban azt az édességet, amelyet óhajtanának, mert ennek a kegyelemnek kiosztója (Isten) annak és akkor adja azt, akinek és amikor megfelelő. S a tanulmányok ideje alatt, amelyek a léleknek nem kis fáradságot okoznak, azt kell hinnünk, hogy az isteni Gondviselés efféle érezhető látogatásokban nem részesít. Mert bár a léleknek nagy élvezetet nyújtanak, de a testet gyöngítik és megcsappantják; ezenkívül a szemlélődő tudományokkal való szellemi foglalkozások az ájtatosság buzdulatait rendszeresen tompítják és kiszárítják. Mindazonáltal a tanulmányok, ha tiszta szándékkal Isten szolgálatáért fog hozzájuk az ember, maguk is igen jó áhítatgyakorlatok.

10. Vigasz és vigasztalanság

1. Azoknál, kik az imádságra szentelték magukat, egyként veszélyes az imában való előhaladás és a lelki szárazság: amannál nagy a veszély, hogy a lélek felfuvalkodik, az utóbbi pedig lelki unottságot és kedvetlenséget idéz elő.
2. Istennek sajátos műve az, hogy a lélekre hat és azt szenteli meg; minthogy ő maga lélek s a lelket szereti, azért benne működik és avval közli magát. Ez a hatás oly túlradó, hogy a testen is észrevehető lesz; de ez az eset igen ritka. Az ördög ellenben nem tud közvetlenül hatni a lélekre; ezért a testen hoz létre külső tüneteket, s ezekkel rászedi a rendkívüliségeket hajhászó hiszékenyeket.
3. Istennek és az ő angyalainak az a szokása, hogy sugallataikkal igazi vígságot és lelki örömet okozzanak.
4. Oly nagy az isteni vigasz bősége, hogy annak édessége nemcsak a lelket tölti meg, hanem a testre is kiárad.
5. A vigasztalanság idején a gonosz lélek vezeti az embert s az ő befolyásából semmi jó sem származhatik.
6. Aki imádságra szentelte magát, ne legyen kislelkű és levert a szárazságban, sem elbizakodott a vigasztalásban: a vigasztalanságban gondoljon azokra a kegyelmekre, melyeket azelőtt élvezett, a vigasztalásban pedig fontolja meg, hogy az Istentől teljesen ingyen kapott alamizsna.

11. Engedelmisség

1. Mindaz, amit a lelkiatya akarata és beleegyezése nélkül teszel, hiúságnak számít, nem érdemnek.
2. Ha nehezen találjátok meg a döntést, forduljatok az engedelmisséghez. Ezáltal pótoljátok azt, ami még a bizonyossághoz hiányzik.
3. Az előljárónak nem azért kell szótfogadni, mert okossággal, jósággal, vagy bármely isteni ajándékkal van felruházva, hanem egyedül azért, mert Istent képviseli.
4. Még ha kutyakölyket rendelne is Isten előljáródu, akkor se ellenkezzél; szívesen kövesd, mint Istentől rendelt vezéredet és életmesteredet.
5. Nem szabad tekintettel lennünk arra, hogy az előljáró kiváló, középszerű vagy teljesen jelentéktelen ember-e, mert ez a megkülönböztetés elveszi az engedelmisség erejét.
6. Mekkora azok tévedése, kik az önszeretettől elvakulva szófogadóknak tartják magukat, ha az előljárót bármi úton arra bírták, amit maguk akartak.
7. Azok, akik csak akarattal engedelmeskednek, értelmük pedig ellentmond, csak féllábbal vannak a szerzetben.

8. Az okosság nem az engedelmeskedőnek, hanem a parancsolónak a dolga.
9. A leghitványabb rabszolgák közé kell számítani azokat, akik csak kényszeredetten és ellenkezéssel hajtják végre az előjárók parancsait.
10. Mikor az előjáró valamit megparancsol neked, nem tiltja meg, hogy okossággal járd el.
11. Ha Őszentsége a pápa meghagyná, hogy Ostiában horgonyzó bármelyik kéznél levő csónakba vagy hajóba szálljak, mégha sem kormányrúdja, sem árboca, sem vitorlája, evezője s egyéb felszerelése sem volna, és hogy rajta eleség nélkül szeljem át a tengert, nemcsak nyugodt lélekkel, hanem kész örömmel is felszállnék rá.
12. Aki a fejedelmek és előjárók ellen nyilvánosság előtt beszél, több kárt és botrányt okoz, mint hasznot.

12. Szegénység

1. A szerzetesnek inkább kell félnie a szegénység félelmétől, mint magától a szegénységtől.
2. Azt óhajtom, hogy halálom óráján még egy quatrino (garas) se legyen nálam, sem a magamé, sem másé, se alulról, se felülről (vagyis se magas, se alacsony helyről származó) és így adjam át testemet, vagyis inkább a földet a földnek.
3. Aki a világot megveti, annak hasonlónak kell lennie a szoborhoz, amely nem vonakodik, ha rongyokba öltöztetik s akkor sem tiltakozik, ha megfosztják a bábortól, mely előbb ékesítette.

13. A keresztt, szenvedés

1. Egy fa sem alkalmasabb az isteni szeretet lángralobbantására, mint a szent keresztt fája.
2. Ha Isten megengedi, hogy sokat szenvedj, azt annak jeléül vedd, hogy nagy szentté akar tenni.
3. Kérd Istentől azt a kegyelmet, hogy sokat szenvedj, mert akinek ezt megadja, annak sokat adott: ebben az egyben legtöbb jótéteménye bennfoglaltatik.
4. A mi szerető Atyánk és bölcs orvosunk gondviselése azokat tisztítja e világban leginkább, akiket legjobban szeret és akiket ez élet után leggyorsabban akar bevezetni az örök boldogságba.
5. Vidáman haladjunk előre és legyünk bizonyosak a felől, hogy bármilyen kereszttet kell is hordoznunk, nem Krisztus nélkül hordozzuk, és mindig velünk lesz az ő segítsége, mely hatalmasabb minden ellenségünk összeesküvésénél.
6. Az emberi szerencse és Krisztus kereszttje közt az a különbség, hogy az, miután megízleltük, undort kelt, emezt pedig, annál jobban szomjazzuk, minél többet iszunk belőle.
7. Ami engem illet, őszintén és nyíltan mondhatom, nincs annyi kötelék, lánc vagy kaloda egész Salamancában, hogy még többre ne vágyódnám az én Uram Jézusom szeretetéből. (A Salamancai börtönben Mendoza Ferencnek, a későbbi bíborosnak.)
8. Mégha Isten dicsősége szempontjából teljesen egyforma volna is, mégis csupán azért, hogy Krisztust jobban kövessük, inkább kellene választanunk övele a szegénységet, megvetést és a tudatlanság látszatát, mint a gazdagságot, tiszteletet és a tudományosság hírnevét.
9. Semmi kívánatosabb, vagy kellemesebb dolog nem történhetik, mintha Krisztusért és az emberek üdvéért meghalhatunk.
10. Minden mézben, melyet a világ összes virágairól összeszedhetünk, nincs annyi édesség, mint a mi Urunk Jézus Krisztus epéjében és ecetjében.

14. Alázatosság

1. Bizonyos légy a felől, hogy Isten mindig kész bőkezűsége, csak mibennünk mélységes alázatosságot találjon.
2. Mint a mécs olajjal van teli, úgy kell alázatossággal telve lenni annak, aki a tökéletességet szereti. Alázatosság töltse be belsónket, az ragyogjon külsőnkön, az nyilvánuljon meg minden cselekedetünkben.
3. A hiúság és üres dicsvágy hibája tudatlanságból és vak önszeretetből származik.
4. Hogy Isten előtt bölcs légy, kívánd, hogy bolondnak tartsanak.
5. Jobb erőszakos halállal meghalni, mint a hiúságnak élni.
6. Ha Istennek valamilyen kegyelmét veszed észre magadban, gondold meg, hogy drágakő vagy arany az, melyet Isten, a jóságos aranyműves, kegyelmesen oly fába foglalt, mely rég megérdemelte a tüzet.
7. Aki a magasba akar repülni, annak nagyon mélyre kell leszállnia.
8. Kívánd, hogy mindenki megismerjen kívülről és belülről.
9. Ha az ördög bennünket hamis, vagyis túlságos és hibás alázatosságra iparkodik vezetni, oly módon kell eljárunk, hogy ne jöjjünk zavarba és hogy az ámitó maga legyen rászedve, a Szentírás ama szavai szerint: Vigyázz, nehogy félrevezetve oly alázatos légy, hogy megalázódva dőreségbe essél (Sir. fia 13,10).
10. A gyanúsító, piszkolódo és sértő szavak nem okoznak többé fájdalmat, hanem inkább örömet, ha rájuk vágyódunk. De ha mi erőnek erejével tiszteletben akarunk állani és az emberek részéről dicsőségre vágyunk: sem az Isten szolgálatában meg nem gyökerezhetünk, sem a méltatlanság szenvedésekor el nem leszünk seb nélkül.
11. Ha e türelem nem volna meg bennünk, több okunk volna saját magunk kényességén és gyöngeségén és önmegtágadásunk hiányán panaszkodnunk, valamint azon, hogy nem haltunk még meg eléggé a világnak, mintsem a mi üldözőinken.
12. Óh Istenem! Óh végtelen Jóság! Hogyan túrsz meg engem, ily utálatos bűnöst!

15. Önszeretet

1. Mindenki legyen meggyőződve arról, hogy annyira halad a lelki életben, amennyire önszeretetéből, kényelemszeretetéből és haszonleséséből kivetkőzik.
2. Nagy varázsló az önszeretet, a lélek szemét igen gyakran megigézi, hogy lehetetlennek gondoljuk azt, amit az igaz világosság fényénél könnyen nemcsak lehetségesnek, de könnyűnek, sőt szükségesnek is látnánk.
3. Hogy a magunkra vonatkozó dolgok megfontolásánál az önszeretet tévútra ne vigyen, úgy kell azokat tekintenünk, mintha nem mireánk, hanem másokra vonatkoznának, hogy így ne az érzelem, hanem az igazság hozzon ítéletet.
4. Tűrhetetlen volna számomra az élet, ha rajtakapnám magamat, hogy lelkemben még mindig rejtőzik valami pusztán emberi és nem volna bennem minden teljesen isteni.
5. A test kifogásait és mentségeit mindig gyanakvással fogadjuk, mert erőink gyengeségének ürügye alá szokta rejteni munkától való félelmét.
6. Ha a test egészségére hivatkozva panaszkodik valami kellemetlenség miatt, nem is kell reá hallgatni, nehogy reményt adjunk neki hogy a kellemetlenségtől megszabadul, hanem a kellemetlenséget másikkal felcserélve minden panaszt el kell némítanunk.
7. Ritka az olyan jó lelkipásztor, aki nem azt keresi, ami a magáé, hanem ami Jézus Krisztusé.

16. Önmegtagadás

1. Győzd le magad, ha ugyanis magadat legyőzted, fényesebb koronát kapsz az égben, mint a szelídebb természetűek.
2. Úgy kell megölni a régi embert az erény iskolájában, hogy az új ember meg ne haljon.
3. Mind a belső, mind a külső önmegtagadásra gondot kell fordítanunk, avval a különbséggel, hogy a belsőt elsősorban, mindig és mindenben gyakorolnunk kell, a külsőt ellenben annyiban, amennyiben a személyek, az idő és a körülmények követelik.
4. Sem a test sanyargatását, sem a szenvedélyek fékezését nem szabad az öregkorra halasztani, mely egyrészt bizonytalan, másrészt a szigorúságot nem bírja.
5. Az önmegtagadott ember, aki legyőzte szenvedélyeit, az imádságban is könnyebben eléri azt, amire törekszik, mint az, aki az önmegtagadástól idegenkedik.
6. Nehezebb a lelket megfékezni, mint a testet sanyargatni.
7. Többre kell becsülni az önakarat megtagadását, mint a halottak feltámasztását.
8. Sokkal nagyobb buzgóságot kell fordítanunk a belső ember megfékezésére, mint a testére, és többet a szenvedélyek, mint a csontok megtörésére.
9. Eszes embernek nemcsak annyira kell fékeznie szenvedélyeit, hogy azok szóban vagy tettben a nyilvánosságra ki ne törjenek, hanem úgy kell azokat kormányoznia, hogy semmit se tegyen pusztán hajlamból, hanem mindent észokokból.
10. Akik származási nemességüknél, képzettségüknél vagy tehetségüknél fogva kitűnnek, azoknak az önmegtagadásban is gyakorlottabbnak kell lenniök a többiekénél, mert különben többet ártanak, mint a nem nemesek és tanulatlanok.
11. Az önként vállalt rendkívüli nyilvános önmegtagadás szokását nagyon hasznos megtiltani: egyrészt emlékeztetőül: hogy jobb az engedelmesség, mint az áldozatok, másrészt, hogy a hiúságnak tápot ne adjunk.
12. A magát megtagadó embernek elég egy negyedóra, hogy az imádságban Istennel egyesüljön.
13. Az előkelőknél és jól képzetteknél az önmegvetésnek és minden kitérés és tisztelet megvetésének előbbrevalónak és fontosabbnak kell lennie a test sanyargatásánál.
14. Az önsanyargatások közt azokat kell többre becsülni, melyek nagyobb fájdalmat, de kevesebb kárt okoznak: ezekkel ugyanis érzékenyebben is és tartósabban is sanyargathatjuk a testet.
15. Nem mi vagyunk testünk urai, hanem Isten; épp ezért nem lehet a testi sanyargatásokat mindenki számára ugyanazon mértékkel mérni.
16. A helyett, hogy a test sanyargatása által vérveszteségre törekednénk, törekedjünk inkább közvetlenül a mindenség Urát megtalálni vagy más szóval az ő adományait, így például a könnyek adományát, akár 1. a magunk vagy mások vétkein, akár 2. Krisztus Urunk földi vagy mennyei életének titkain, akár 3. az isteni személyek megfontolása vagy szeretete következtében. E könnyek annál értékesebbek, minél magasabb gondolatból vagy megfontolásból erednek.
17. Testünket annyiban kell szeretnünk és javát keresnünk, amennyiben a lélek ily segítség és engedelmesség mellett alkalmasabbá válik Teremtőnk és Urunk szolgálatára és dicséretére.
18. Amint a test és lélek erőivel visszaéltünk, mikor Isten törvénye ellen cselekedtünk, úgy, miután vezeklés által a kegyelmet visszaszereztük, ugyanazokat az erőket az élet megjobbítására kell fordítanunk.
19. Egyformán számot kell adnunk Istennek, ha testünket élvezetek által elpuhítottuk és alkalmassá tettük a bűnre, vagy ha túlságos szigorúság által gyöngítettük azt el, jöllehet úgy látszik, hogy ez utóbbit Isten tiszteletéért és az erényért vállaltuk magunkra.

17. Kísértések

1. Azokban a házakban, melyekben mindig derűs és zavartalan nyugalom uralkodik, nagy dolog történik, ha nem fészkelnek be a bűnök.
2. Az ördög naponkinti cselvetései ellen szükséges, hogy minden nap meghatározott időben őrzőjáratot tartsunk, magunkba szálljunk, minden szavunkat, tettünket és gondolatunkat Isten előtt gondosan megvizsgáljuk.
3. Nagy örömet találja a sátán a tanácstalanul magára maradt lélekben, aki kivonja magát lelki vezetője irányítása alól. Minél magasabba törekszik az ilyen, annál mélyebbre fog zuhanni.
4. Ha a lélek félni kezd és elveszti lélekjelenlétét a kísértések közepette, amelyeket el kell túrnie, nincs olyan dühöngő vadállat a föld hátán, mint az emberi természet ádáz ellensége, midőn a legnagyobb gonosszággal törekszik végrehajtani elvetemült szándékait.
5. Sohasem hatalmasabb a pokoli ellenség ellenünk való támadása, mint mikor titokban és alattomban működik.
6. Ha a sátán kislelkű gondolatokat önt a lélekbe, akkor az Istentől kapott jótémények emlékével kell felemelni.
7. Hogy elmaradjon az a jó, amit gyakorlunk, sokszor valami nagyobbra csalogat a sátán, melyet aztán újabb nehézségekkel szintén meghiúsít.
8. A sátán majd ki akarja ölni belőled a bűntől való félelmet, majd túlságosan növeli azt, mindkettőt vesztedre.
9. Mikor a sátán meg akarja támadni az embert, előbb kikémeleli gyenge és legjobban elhanyagolt oldalát; oda irányítja mesterfogásait, ott kezdi meg a támadást.
10. Ha a gonosz lélek szenvedélyeink szokatlanul heves felkorbácsolásával ingerli bűnre a lelket, akkor rendkívüli ellenszerrel, a szokotton felül még önként vállalt önmegtagadásokkal kell ellene védekeznünk.
11. Ha a sátán nem bír minket bűnre rávenni, annak örül, hogy legalább kellemetlenséget okozott és a lélek vidámságát csökkentette.
12. Ha a gonosz lélek látja, hogy valakinek gyengéd a lelkiismerete, iparkodik azt még gyengédebbé tenni egészen a végletekig, hogy azután annál könnyebben megzavarhassa és gyötörje.
13. Ugyanazokkal a fegyverekkel kell küzdenünk a sátán ellen üdvünk érdekében, mint amelyekkel ő harcol romlásunkra.
14. Hibánkon kívül ellenünk tomboló vihar a küszöbön álló nagy kegyelemnek az előjele.
15. Ha szenvedély dül lelkünkben, vagy levertek vagyunk, semmit se határozzunk, hanem mikor lecsillapodott a szenvedély, kövessük a józan ész tanácsait, ne pedig az ösztön pillanatnyi fellángolását,
16. A kísértés idején mindig legyen valakid, aki segít.
17. A sátán néha úgy meggyötri az embert, hogy az szinte elveszti józan ítélőképességét: innét van az, hogy néha a természetnek vagy betegségnek tulajdonítunk olyasmit, amit kísértésnek kellene tartanunk.
18. A lelki aggály (scrupulus), ha egy ideig tart, a lelkigyakorlatot végző számára nem csekély haszonnal jár, sőt a lelket alaposan megtisztítja, mert a lelket távoltartja a bűnnek még az árnyékától is.
19. Amint nagy jutalom vár arra, aki iparkodik elűzni a rossz gondolatokat, úgy az, aki a jó sugallatokat figyelemre sem méltatja, súlyos veszélynek teszi ki magát.

18. Külső szerénység

1. Olyan összeszedett legyen a belső ember, hogy az összeszedettség a külső emberre is kiáradjon.
2. Semmi piszkosat és rendetlent ne tűrj magadon, de kerülj a túlzott külső csínt is, mely elpuhultságról és hiúságról tanúskodik.
3. Ruhád akkor illendő, ha tisztességes, lakóhelyed szokásához alkalmazott és állásodnak megfelelő.
4. Szerénységünk elég ösztönzés, sőt buzdítás legyen arra, hogy bárki pusztá tekintetünkre összeszedje magát.
5. Fiam, az Isten oly nagy szerénységet öntött lelkedbe: miért nem mutatod azt külsőleg is szemeidben. (Egy novíciusnak.)

19. Hibáink

1. Ki ismerhetné meg tökéletesen saját hibáit és gyengeségeit anélkül, hogy Isten különösképpen ki ne nyilvánítaná neki?
2. Az éghajlat változtatása nem változtatja meg az erkölcsöket: ha a tökéletlen ember önmagát el nem hagyja, aligha lesz másutt jobb, mint itt volt.
3. Ha természetünk kevésbé fékezett hajlamai gyakran ragadnak oly szavakra vagy cselekedetekre, melyek meggyőződésünkkel ellentétben állnak, akkor ezeket mindaddig keményebben kell sanyargatnunk, míg teljesen nem engedelmeskednek.
4. Akit a féktelen harag szenvedélye ragad magával, az helytelenül teszi, ha kivonja magát mások társaságából: ezek a hibák ugyanis nem meneküléssel, hanem csak ellenállással győzhetőek le.
5. Amit kezdetben könnyen eltávolíthatunk volna, az idővel a gyakori ismétlés folytán gyógyíthatatlanná lesz.
6. Aki észreveszi, hogy hibázott, ne csüggedjen: a hibák is hasznunkra válhatnak.
7. Az ellen a hiba ellen kell fegyvert ragadnunk, mely leginkább szorongat és addig nem szabad takarodót fűjnünk, míg Isten segítségével le nem győzzük.
8. Sokszor több veszély rejlik a kis bűnöknek, mint a nagyobbaknak megvetésében.
9. Mint a szeget szeggel, úgy a törekvést törekvéssel, szokást szokással kell eltávolítanunk.
10. Aki valami hibát követett el s úgy látszik, hogy emiatt eddig élvezett jó hírneve csorbát szenved, ne alacsonyítsa le magát annyira, hogy elhagyja Isten szolgálatát, hanem alázza meg magát, kérjen bocsánatot azoktól, akik rossz példáján megbotránkozhattak, vállaljon el valami büntetést előljárójától és adjon hálát Istennek, hogy őt megalázta, mert most már annak ismerik őt, aki valójában; és ne kívánjon jobbnak látszani az emberek előtt, mint amilyen Isten előtt. A testvérek pedig, akik ezt látják, gondolják el, hogy még nagyobb hibákba is eshetnek, s kérik Isten kegyelmét, hogy tőlük megmenekedhessenek.
11. Bánatunk akkor igazi, ha szívünkben bánjuk bűneinket, szánkkal bevalljuk, cselekedetünkkel pedig elégtételt nyújtunk.

20. A felebaráti szeretet

1. Szeresd a legelvetemültebbeket is; szeresd bennük a maradék hitet Krisztusban, s ha ez nincs meg bennük, szeresd az erényeket, melyeknek híjával vannak; szeresd azt a szent képet, melyet viselnek; szeresd Krisztus vérért, mert hisz az váltotta meg őket.

2. Isten képmásának – melyet egyszülött Fiának vére által váltott meg – hasznán és előnyén örülni mindnyájunknak közös kötelessége.
3. Azt mondja Ön, hogy Istenünk, Urunk szerelméből legyen gondom az Ön személyére. Megvallom, az isteni Fölség már több év óta érdemem nélkül is azt a vágyat önti belém, hogy minden lehető szolgálatot teljesítsek mindazokkal szemben, akik az Ő akarata és tetszése szerint élnek.
4. Az egyességre mindkét részről nagyon segít minden földi dolog megvetése, mert ezekben gyakran téved az önszeretet, ennek az egységnek és az általános jónak legveszedelmesebb ellensége.
5. Míg az én Uram szolgálainak szolgállok, úgy vélem, magának az én Uramnak teljesíték szolgálatot.
6. Nagy gonddal ügyeljenek arra, hogy egymásról jót gondoljatok s így egymást szeressétek.
7. E földön csak annyiban tudok valakit szeretni, amennyiben segíthetem őt Urunk Istenünk dicséretében és szolgálatában; mert nem szereti Istent egész szívéből, aki valamit önmaga és nem Isten miatt szeret. Ha azonban két ember egyenlőképpen szolgál az Istennek, és az egyik vérrokon, a másik nem, Isten akarata szerint jobban kell szeretnünk az előbbit, az atyát, a jótévőt, a rokont, a barátot, mint aki nem az.
8. Tartózkodni a civakodástól nemcsak nagylelkű és keresztény dolog, hanem egyúttal igen hasznos is.
9. A betegek ápolására minden pénzünket áldozzuk fel; mi egészségesek, ha más nincs, száraz kenyéren is könnyen élünk.
10. Inkább tettekben, mint szavakban akarom kimutatni, ha valamire képes vagyok az Úrban.
11. Nemcsak egymást kell szeretnetek, hanem ezt a szeretetet másokra is ki kell árasztanotok.

21. Apostoli buzgóság

1. Az, aki nem buzgólkodik a lelkekért, nem tarthatja magát Krisztus barátjának, hisz Krisztus drágalátos vére árán váltotta meg őket.
2. A természet ajándékai csak úgy lesznek hatékonyak a lelkek megmentésére, ha az erény irányítja őket, mert a belső dolgokból kell kiindulnia a hatóerőnek a kitűzött célunknak megfelelő külső működésre.
3. Jobb bizonytalanságban élni üdvünket illetőleg és közben Istennek és felebarátaink üdvének szolgálni, mint az örök dicsőségről biztosítva rögtön meghalni.
4. Hiába vesztegeti az időt és fáradságot az, aki mások erkölcsét akarja megjavítani és nem önmagán kezdi.
5. Többre kell becsülnünk minden ember üdvét, mint az egész világ összes kincseit.
6. Egy uncia (font) életszentség kitűnő egészséggel többet ér a lelkek üdvén való munkára, mint kitűnő életszentség egy uncia egészséggel.
7. Ahhoz, hogy felebarátunk üdvéről gondoskodhassunk, szükségünk van tekintélyre, de olyanra, melyben semmi sincs a világ hiú tekintélyéből.
8. Sokat tesztet már csupán avval a jó szándékkal, hogy a lelkek üdvén dolgozni, fáradozni akartok.
9. Aki másokat meg akar téríteni, gondolja meg, hogy nem arannyal, hanem sárral kell dolgoznia s nagy gonddal vigyázzon magára, hogy rá ne ragadjon az a szenny, melytől meg akar másokat tisztítani.
10. Szentéletű – bár kisebb tehetségű – férfiak példája, sőt pusztá látása is, sokkal hathatósabban buzdít az erényre, mint a beszéd művészetével megáldott emberek kiváló szónoklatai.
11. A gyermeket ajándékkal és édességekkel is lelkesíthetjük az erénygyakorlatokra.

12. Ha az összes munkámmal legalább egy valakit rábírhatok arra, hogy akár csak egy éjjelen át is tartózkodjék az én Uramért, Jézusomért a büntől, semmit el nem mulasztanék, hogy legalább ezen idő alatt ne bántsa meg az Istent, mégha tudnám is, hogy utána megint visszaesik bűnös szokásába.
13. Óvakodjál csak egy éjszakára is egy fedél alatt lenni avval, akiről megtudtad, hogy lelke a halálos bűn állapotában van.
14. Tegyen szert nagy lélekre s ne kínozza magát a rendetlenségek láttára, hanem kövesse az angyalokat. Ők minden tőlük telhetőt megtesznek az emberek segítségére, de ha ápolták Babilont, s az nem gyógyult meg, ha megtették, amit tehettek, s a rájuk bízott emberek vagy országok nem fordították üdvükre segítségüket, nem gyötrik magukat, hanem ügyüket mindenben Isten akaratára bízzák; az teljesedjék mindnyájukban.
15. Az Úr szőlőjében munkálkodóknak csak egyik lábbal szabad a földön állaniok, a másikat útrakészen felemelve kell tartaniok.
16. A te okosságodra bízom, hogy megítéld, jobb-e most feltenni minden földi dologban a kérdést: Mit használ az embernek? vagy kevéssel később csalódva és hasztalanul jajgatni: Mit használt?
17. Talán azért helyezett téged Isten a világra, hogy úgy élj itt, mintha sem mennyország, sem pokol nem volna? Vagy oly könnyű üdvözülni, hogy gondot sem kell reá fordítani?
18. Menjetelek, gyűjtsátok fel az egész világot!

22. Helyes cselekvésmód; apostoli vállalatunk

1. Semmire sem szabad vállalkozni anélkül, hogy előbb Istentől tanácsot ne kérnénk.
2. Aki Isten szolgálatában nagy dolgokat szeretne művelni, az mindenekelőtt vigyázzon arra, hogy túl okos ne akarjon lenni.
3. Hogy nagy vállalatunk kívánságunk szerint sikerüljenek, kis munkákat kell előre bocsátanunk, hogy kieszközöljük a nagy dolgokra annak segítségét, aki az alázatosoknak adja kegyelmét.
4. Hogy Isten szolgálatában nagy dolgokra vállalkozhassunk, le kell győznünk a hiú félelmet s nem kell sokat törődnünk a nélkülözéssel, kényelem hiányával, rágalommal, sérelmekkel s gyalázatokkal, sőt még a halállal sem, és nem szabad elkeserednünk, sem gyűlöletnek vagy idegenkedésnek helyet adnunk szívünkben azok ellen, akik velünk szembeszállnak, vagy bennünket üldöznek. Azonban két szirttől kell óvakodnunk az élet tengerén; egyrészt a büszkeségtől és hiú önhiútságtól, amellyel az ember módfelett nehéz és erejét meghaladó munkákra szeret vállalkozni, másrészt, ami gyakran az előbbiből fakad, a kislelkűségtől és csüggetegségtől a fölmerülő fáradalmak és ellenkezések láttára, ha nem megy minden óhajunk és terveink szerint.
5. Úgy tegyünk mindent, hogy a dicséret keresése távol legyen minden cselekedetünkől: de olyan legyen minden tettünk, hogy abban semmit se lehessen joggal kifogásolni.
6. Minden vállalatunkat inkább lelkiatyánk belátása és tanácsa szerint, mintsem a magunk feje szerint kell végrehajtanunk, sőt saját véleményünkkel szemben mindig jó, ha tartózkodók vagyunk.
7. Nem mindenkinek hasznos az, ami önmagában véve nagyon jó; hanem arra kell ügyelni, hogy a körülmények jelen követelményei szerint mi válik leginkább hasznára mindenkinek.
8. Többet ér kevés jól megalapozott és biztos, mint sok kétséges és bizonytalan.
9. A megvitattott és eldöntött dolgoknak az éjszaka adja meg az utolsó tanácsot.
10. Mikor az eszközök megválasztásáról döntesz, ne tévesszen meg a külső látszat, hanem azt nézd, hogy mi lesz az eredmény.

11. Aki nagyon fél az emberektől, az sohasem fog nagyot tenni Istenért.
12. Azok, akik túlságosan óvatosak, ritkán fognak az isteni dolgokban valami nagy és hősiesség dologra vállalkozni, ezekre ugyanis nem meri rátenni a kezét az, aki minden jelentéktelen, előfordulható nehézségtől megijed.
13. Aki az Úr szőlőjébe indul, hogy azt művelje, alázatossággal és önmegvetéssel készítse magának az utat a magasra és fenségesre, mert csak akkor emelkedik biztonsággal az épület, ha az alázatosság alapjára támaszkodik.
14. Semmit sem szabad cselekednünk, vagy írunk, amiből gyűlölség vagy keserűség származhatik.
15. Minden makacsságtól óvakodjál, de ha egyszer valamit jól megkezdted, folytasd oly buzgalommal, hogy attól se gyalázatos futás, se kétségbeesés el ne tántorítson.
16. Helytelenül cselekszünk, ha az Isten szolgálatára kínálkozó jelen alkalmat elszalasztjuk abban a reményben, hogy majd később többet teszünk: az történik ugyanis, hogy ezt elmulasztjuk, a másokra pedig nem lesz alkalmunk.
17. Már vagy 36 esztendeje beláttatta velem az Isten, hogy az ő szolgálatát érintő dolgokban minden tisztességes eszközt alkalmaznunk kell, de azután bizalmunkat Istenbe és nem az eszközökbe kell helyeznünk.²
18. Nyilvános vállalatokat, különösen olyanokat, melyek többeknek szeme és ítélete elé kerülnek, ne kezdjük előbb, míg előre nem láttuk az eszközöket, melyek célra vezetnek.
19. Gyakran előfordul, hogy mások munkáit a miénk kedvéért megakadályozzuk, holott munkánkkal épp mások szolgálatára kellene lennünk.
20. Semmit sem szabad, ha önmagában nem rossz, valamely visszaélés miatt elvetni: különben Isten dicsősége nagy növekedésének útját zárják el.
21. Aki a rábízott ügyet szerencsésen akarja a kívánt célhoz juttatni, annak alkalmazkodnia kell az ügghöz, nem pedig az ügyet magához alkalmaznia.
22. Tartsuk szem előtt, hogy nem elég csak elkezdeni valamit, hanem amennyire lehet, be is kell azt fejezni és állandósítani kell az isteni műveket.
23. A beteg nyugodtan mondjon le az egészségesek vállalatáról és elégedjék meg avval, hogy lelki nyugalommal és türelemmel kárpótolja magát, nehogy gyenge testét teljesen összetörje a munkával.

23. Nehézségek

1. Ahol minden szerencsésen folyik, ott gyanítani lehet, hogy Isten szolgálatának előhaladása kevésbé szerencsés.
2. A tapasztalat arra tanít, hogy ahol sok az ellenmondás, ott nagyobb eredmény várható.
3. Csodálatos békét élvezek a világgal, míg a vidék nyelvét nem értvén semmi háborúságot sem okozok a világnak: de engeddd csak meg, hogy nyílt csataterre lépjek, meglátod, az egész város rögtön ellenem támad, én pedig minden oldalról harcolok
4. Aki a világtól fél, soha sem fog valami nagy dolgot művelni Istenért: mert részünkről semmi Istenhez méltó nem történhetik anélkül, hogy miatta a világ fel ne háborodnék.
5. Az isteni Jóság sajátosága különösképpen védeni azt, amit a sátán hevesebben támad.
6. Ne reméljünk tartós szerencsét, s akkor féljünk leginkább, mikor minden kedvünk szerint történik.
7. Semmi sem múlhatja felül sokáig az igazságot, támadni lehet azt, de legyőzni nem.

² Úgy látszik, ezt a gondolatot öntötte Hevenesi eredeti formába, mikor azt a többször vitatott mondást adja Szent Ignác ajkára: Minden cselekvésednek ez legyen az első szabálya: úgy bízzál Istenben, mintha minden eredmény csak tőled és nem Istentől függne: s mégis oly szorgalommal fáradozzál munkádon, mintha te semmit, hanem csak Isten csinálna mindent.

8. Az igaz ember számára még a gonosz sors ellenséges fegyverei is hasznosakká válnak, ugyanis épp avval használnak, amivel ártani akarnak, hasonlóan a drágakövesőhöz, mely megfosztja ugyan a szőlőt leveleitől, de értékesebb kincssel gazdagítja.
9. Az üldözés fűjtató, mely az erény tüzet feléleszti, ha az üldözés hiányzik – amitől mentsen meg az Isten! – az erény kialszik s nem tudja tisztét helyesen betölteni.
10. Ha észreveszed, hogy rosszakarók, vagy tudatlanok rágalmakkal halmoznak el, kérd az Istent, mentsen meg attól, hogy mikor rosszat mondanak rólad, egyszersem igazat is mondjanak.
11. A súlyos zúgolódások ellen a legfőbb eszköz: kitartani kötelességeink hűségese teljesítésében és nagy adag türelemmel bírni.
12. Nincs rosszabb időjárás, mint a teljes szélségség és nincs veszedelmesebb ellenség, mint az ellenségnek teljes hiánya.

24. Mások vezetése

1. Ó, mennyire csalódnak azok, akik azt hiszik, hogy telítve vannak jó szellemmel és a lelkek vezetésére áhítoznak.
2. Két úton vezet minket Isten; az egyik rejtett és ezért ismeretlen, erre maga oktat; a másikra megengedi, hogy az emberek tanítsanak.
3. Nem lesz nehéz másokat a tökéletes erény törvényeire megtanítanod, ha magad szerintük rendezed be életedet.
4. Nem akarom, hogy az előljárókban minden indulat, főleg a harag ki legyen oltva és egészen meg legyen ölvé, de igenis azt akarom, hogy teljesen uralkodjanak felettük.
5. Igen veszélyes dolog egyazon ösvényen kényszeríteni mindenkit a kötelességre: az ilyen nem érti, mily különböző és sokféle a Szentlélek ajándéka.
6. Úgy bánjék az előljáró alattvalóival, hogy azok vidáman és panasz nélkül éljenek és derült lélekkel szolgáljanak Istennek.
7. Vigyázzanak az előljárók, hogy keménységükkel ne idegenítsék el maguktól alattvalóikat, hisz a szigorúságnak már a gyanúja is árt.
8. Az előljáró minél előbb távolítsa el a hibákat, nehogy törvénné legyen a szokás, ha egyszer-másszor szemet huny.
9. Vigyázzon az előljáró, hogy a részleges vonzalom ne ártson az általános szeretetnek.
10. Egy tévedés sem veszedelmesebb a lelkivezetőknél, mintha másokat saját maguk szerint akarnak kormányozni, és azt hiszik, hogy mindenkinek való, ami nekik megfelel.
11. A jó lelkivezetőnek eleinte sok mindenben szemet kell hunynia, mintha nem tudna róla: ha aztán ura lett az akaratnak, oda vezeti az erényekben kezdőt, ahova akarja.
12. Aki gyakrabban büntet, mint kellene, inkább türelmetlenségről tesz tanúságot, mint fegyelem- és rendszeretéről.
13. Mindenkiel szemben ugyan, de leginkább alattvalókkal szemben takarékosaknak kell lennünk a beszédben, és türelmesek a hallgatásban. Mindaddig készséges hallgatással ajándékozzuk meg őket, míg lelkük összes érzelmeit fel nem tárták.
14. Ha valakinek kipróbált erőlelkűségéről és férfias bátorságáról meggyőződünk, annyival szigorúbban kell büntetnünk a kisebb hibák miatt is, amennyivel jobban szeretjük őket.
15. Azokkal szemben, kik még gyengék az erényben, semmiképp sem szabad keményeknek lennünk, nehogy az ebből származó bizalmatlanság sokkal több rosszat szüljön, mint amennyi jót a kemény szemrehányástól remélni lehet.
16. Ha valakinek nem használ a jó szó, legalább másoknak használjon a vele szemben alkalmazott szigorúság.

17. Jobb, ha a nyájnak nincs pásztor, mintha a pásztor helyett farkas áll élén. (Canisius Szent Péterhez)
18. Minél jobban ismerik az előjárók alattvalóik belsejét, annál nagyobb szorgalommal, szeretettel és gondnal tudják őket segíteni.
19. Oktalan és fonák dolog ifjak erényére bízni veszélyes ügyeket.

25. Mások hibái

1. Minél szemesebb valaki mások hibáinak kutatásában, annál hanyagabb saját hibáinak megismerésében.
2. A másokon észrevett hiba – emberi dolog – tükör legyen számodra, melyből megláthatod, mily rütságot kell még magadról eltávolítanod.
3. Mások hibái ellen való túlságos gyűlölet inkább elidegenedést szül, mint javulást: Inkább arra szolgál, hogy az embereket távol tartsa tőlünk, mintsem hogy őket javítsuk.
4. Minden jó kereszténynek készebbnek kell lennie arra, hogy felebarátjának állítását jól értelmezze, mint elítélje.
5. Ha valakinek hibáját mások előtt feltárom, tulajdonképpen a saját hibámat árulom el.
6. Óvakodjál bárkinek tettét bűnösnek mondani: felebarátunk lelkületét kell néznünk, mely gyakran jó és ártatlan, jóllehet a cselekedet külszíne elvetendőnek látszik.
7. Ha felebarátunk teljesen nyilvánvaló bűne józan ésszel nem menthető, akkor ne a hibázót, hanem a kísértés hevét okold, melyben te jobban, vagy legalább épp úgy elestél volna.
8. A gonosz könnyen gyanakszik másokra; mint aki szédül, azt hiszi, hogy minden mozog körülötte, pedig ebben nem a körülötte levő dolgok, hanem a fejében nyugtalankodó vér hibás.
9. A figyelmeztetés csak akkor eredményes, ha a figyelmeztetőnek van tekintélye, vagy pedig figyelmeztetésében szeretet latszik.
10. Ha feltehető, hogy a hibás megjavul, bármily alakban történik is az intés, célszerű, ha nem a nyers valóságuk szerint mondjuk ki a dolgokat, hanem enyhébb alakban és kíméletes körülírással; ugyanis egyik hiba a másikat szokta maga után vonni, s meglehet, hogy a már elkövetett vétség arra hangolja az embert, hogy ne fogadja el az intelem szeretetadományát.

26. Emberekkel való érintkezés

1. Az ártatlanság és életszentség sokra képes ugyan önmagában és messze fölülmúl mindent; mégis ha okossággal és emberekkel való bánásmód művészetével nem párosul, hiányos és erőtlén.
2. Aki biztosan akar az emberek között működni és forgolódni, az tartsa legfontosabbnak, hogy előzékeny legyen mindenkivel szemben, de lekötelezettje ne legyen senkinek.
3. Hogy az emberek jóakarátát az Isten szolgálata iránt megnyerjük, mindenkinek mindenévé kell lennünk: ugyanis semmi mással nem nyerjük meg a lelkeket annyira, mint életmódunk és törekvésünk hasonlóságával.
4. Ha a szeretet és udvarias nyájasság nem társul az igazsággal, akkor az már nem lesz szeretet, sem nyájasság, hanem álnokság és hiúság.
5. Nemcsak Istenre kell tekintettel lennünk, hanem az emberekre is Isten miatt.
6. Ó mennyit veszítenek nemcsak szabadságukból, hanem tekintélyükből és jó hírnevükből is azok, akik ajándékot fogadnak el.

7. A gonoszakkal szemben úgy viselkedjél, mint ahogy a szerető anya betegen fekvő gyermekével; mennyire gyötrődik fia iránt érzett sajnálkozásában, mennyivel nagyobb gonddal és gyengédséggel ápolja, dédelgeti, mint az erőt és egészséget.
8. Ha olyasmit kérnek tőled, amit károsnak gondolsz, akkor ügyelj, hogy egyrészt a kérést tagadd meg, de másrészt a kérőt tartsd meg barátodnak.
9. Sokat, gyakran még sok jót is elhagyhatunk és sok olyant is megtehetünk, amit egyébként nem tennénk meg (csak bűn ne legyen!) azon emberek ítélete miatt, akiknek használni akarunk.
10. A rágalmat tekintélyes férfiak bizonyágtételével kell lemosni és a rosszat beszélők száját jótéteményekkel kell betömni.
11. Amint káros a nép előtt elítélni a távollevő előljárókat, éppúgy hasznos lehet, ha rossz erkölcsükről olyanok előtt beszélünk, akik azokat megjavíthatják.
12. Aki mások üdvén munkálkodik, azt mindig sokkal hathatósabban segíti az alázatos szegénység, mint a tekintély és sokkal gyorsabban győz alkalmazkodással és megalázódással, mint hadakozással.
13. Senkit se sértsünk meg, legkevésbé azokat, kik ha ellenségünké válnak, Isten szolgálatában és a közjó előmozdításában megakadályozhatnak bennünket.
14. Inkább kéréssel és ajándékkal iparkodjunk elérni azt, amire törekszünk, mint civakodással.
15. Nagy, de ritka művészet, sokat tenni, sok emberrel együtt működni s mindamellet sem magunktól, sem Istentől el nem térni.
16. Mindenkiel, de főképp egyenlő vagy alacsonyabb rangúakkal szemben keveset és megfontoltan beszéljenek; hallgassák meg szívesen és egészen azokat, akik felkeresik, míg ki nem beszélték magukat; azután pontról-pontra feleljenek meg és rekesszék be a tárgyalást s vonuljanak vissza. Ha folytatnák az ügyet, lehetőség szerint röviden válaszoljanak rá. A búcsúzás legyen rövid és udvarias. (Utasítások az írországi missziókba indulók számára.)
17. Az ügyek elintézésénél legyünk nagylelkűek az időre nézve, más szóval, ha valamit holnapra ígértünk és megtehetjük ma, tegyük meg ma.

27. Társalgás

1. Nagyon kívánatos a beszéd adománya, mely felebarátainkkal való érintkezésben annyira szükséges.
2. (A társalgás célja társunk épülése.) Mind a rövidre szabott, mind a hosszúra nyúló társalgás árthat ennek; tehát kerülni kell mind a két túlhajtást s a középértéket kell megtartani.
3. Amily hasznos a buzgónak társalgása a külsőkkel, ha a társalgás jó; éppoly káros, ha a társalgás rossz.
4. Egy emberrel sem, még a legelvetemültebbel sem beszélhetünk Isten dolgairól anélkül, hogy ebből igen nagy haszon ne származnék.
5. Az legyen az elved, hogy a beszéd kezdetét szívesen engeddd át másoknak, kik földiesen gondolkodnak, de a beszéd végét mindig magadnak tartsd fenn, hogy így bármily fémek kaptál is, a beszédben törekedjél azt bearanyozni.
6. Úgy kell keresni az alkalmat, hogy másoknak javára legyünk, mint aki a vizén való átgázolást próbálgatja: ha jó utat talál, vagy van remény, hogy jó lesz az eredmény, előre kell menni: ha a gázló vize zavaros és ha látja az ember, hogy embertársai a jó szavakon botránkoznak, meg kell szorítani a féket és jobb időre, alkalomra várni, míg szóhoz juthat.

7. Azokkal, kiket csak saját hasznuk és kényelmük tart lekötve, nem hasznos mindjárt kezdetben lelki dolgokról beszélni, mert ez annyit jelentene, mint csalétek nélkül kivetni a horgot.
8. Sohasem kell senkinek ellenmondanod, akár van alapja, akár nincs, de mindig figyelemre kell méltatnod, amit mások helyeselnek.
9. Világiakkal jobb reggel beszélni az örök üdvösségre vonatkozó dolgokról, ebéd után pedig világi ügyekről.
10. Hallgatni könnyebb, mint beszélni.
11. Bármit beszélsz titokban, úgy add elő, mintha az egész világ előtt mondanád.
12. Azokkal, kik időpazarlás végett jönnek hozzád, a halálról, ítéletről és hasonló komoly dolgokról beszélj, melyek az ilyen ember fülében, mégha különben nagyothalló is, rettenetesen csengenek: így használj nekik és magadnak is; mert vagy megjavulnak, vagy a jövőben nem rabolják el idődet.
13. Némely esetben jobb hallgatni, mint beszélni: nincs szükség ott védőbeszédre, ahol az igazság a maga védője.
14. Sohase ígérj többet, mint amennyit meg tudsz tenni.
15. Senkise óhajtson szellemes társalgó hírében állni, se ne fitogtassa magát műveltnek vagy éleseszűnek vagy ékesszólónak, hanem tekintsünk Krisztusra, aki mindezt semmire sem becsülte és inkább akart értünk, emberekért megalázva, megvetve lenni, mint tiszteletben és tekintélyben állani.
16. Senkivel se vitatkozzunk makacsul, hanem türelemmel tárjuk fel okainkat azzal a szándékkal, hogy az igazságot felderítsük és felebarátunk tévedését eloszlassuk, nem pedig hogy véleményünket juttassuk diadalra.
17. A társalgásban illedelmeseknek kell lennünk és arra törekedjünk, hogy se szomorúnak, se komoraknak, se végtelen jókedvűeknek ne mutatkozzunk, hanem mint az apostol mondja: a ti szerénységtek ismeretes legyen az Isten és az emberek előtt.
18. A jó kedvéért helyeselhetjük és dicsérhetjük embertársunk egy-két jó tulajdonságát és szemet hunyhatunk hibáira, s ha megnyertük jóindulatát, jobban elintézhethetjük vele ügyeinket; s így az ő kapuján bejutva a mienken jövünk ki.
19. Minden társalgásunkban, de főképp ha békéltetünk vagy lelki buzdítást tartunk, gondoljunk arra, hogy minden, amit mondunk, nyilvánosság elé kerül vagy kerülhet.

28. Barátság

1. Ne légy mindenkinek barátja vagy bizalmasa, hanem kérdezd meg a Szentlelket, hogy kihez fordulj inkább.
2. Mielőtt valakit barátságodba fogadnál, alaposan ismerned kell őt.
3. Minél bensőségesebb összeköttetésbe és barátságba lépsz lelki emberekkel, annál nagyobb gyönyörűséget találsz az Úrban.
4. A lelki haladásra nagyon hasznos, ha van barátod, akitől szívesen veszed, ha hibádra figyelmeztet.
5. A nőekkel, még a lelkiekkel is, kerülni kell a bizalmasságot, mert a velük való bizalmas társalgásból vagy füst keletkezik (mely bepiszkít) vagy láng (mely felgyújt).
6. Mindenki azokat válassza követendő példaképül, akik buzgóságban és nagylelkűségben kitűnnek.

29. Mulandó dolgok értékelése

1. Minden dolog annyit ér, amennyit Isten előtt ér.

2. Isten annyira szokott becsülni minden dolgot, amennyire az, mint a jó működésnek eszköze, Ővele egyesül.
3. Kiválasztott titeket az Isten, hogy hitvány és mulandó dolgok lelketeket be ne hálózzák és szíveteket többfelé szétszórva le ne foglalják.
4. A gazdag arra törekedjék, hogy javai övéi legyenek, ne pedig ő javaié.
5. Aki tiszta szemmel néz az égre, a földi dolgok homályát jobban látja: ezek ugyanis valami lidércfényt árasztanak, de az ég ragyogása minden fényüket elveszi.
6. Ha az Isten által teremtett összes javakat a mérleg egyik serpenyőjébe tennék, a másikba pedig börtönt, bilincseket és gyalázatot helyeznének, amazokat semmivel sem szabadna többre becsülni ez utóbbiaknál.
7. Annyiban jó számunkra valami ebben az életben, amennyiben segít a másokra, az örök életre, és annyiban rossz, amennyiben akadályoz. Így mikor a felvilágosodott és a mennyei harmattól ihletett lélek e földön szenvedést tűr, fészket a magasba rakja és egész vágyódását odairányítja, hogy ne kívánjon mást, csak Krisztust, mégpedig a felfeszítettet, mert aki keresztre van feszítve ebben az életben, föltámadva a másikban meg fog dicsőülni.